

**Montessori
Lyceum Flevoland**

TOETSINGSBELEID

TOETSINGSBELEID MONTESSORI LYCEUM FLEVOLAND

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
1. WAAROM TOETSING	4
1.1. TWEE FUNCTIES VAN TOETSEN	5
1.2. INHOUD VAN EEN TOETS	5
Relatie leerdoelen en lesinhoud	5
OBIT	5
Toetsmatrijs	6
Drieniveaus: mavo, havo, vwo	6
Aansluiting onderbouw bovenbouw	6
Kwaliteitsbewaking	6
2. ORGANISATIE EN AFNAME	8
Planning	8
Toetslengte	8
Toetsfrequentie	8
Digitale toetsing	8
Eerlijke toetsing	9
Examenstof in schoolexamens	9
3. BEOORDELING, NORMERING EN WEGING	9
Herkansingen	9
Nakijktijd	9
Normering en weging, vergelijkingsmateriaal	10
Beoordeling praktische opdrachten	10
Toetsanalyse	10
Reflecteren: een leeractiviteit	10
4. TRANSPARANTIE	11
Gewicht vragen, pagina's en duur zichtbaar	11
Lay-out	11
Verklaring behaalde resultaten	11
Digitale toetsopslag	11
Bijlage 1 OBIT voorbeeldvragen	12
Bijlage 2 Toetsmatrijs	13

INLEIDING

In schooljaar 2014-2015 hebben we binnen de 6 Vernieuwingen die zijn ingezet bewust gekozen om in aansluiting op het centraal stellen van leerdoel in plaats van leerstof ons ook te verbeteren op het gebied van toetsen.

Vernieuwing 4: Toetsen moet en op niveau

Doel: een duidelijker toetsingsbeleid zodat het niveau van de proeven wordt verbeterd en de afspraken rondom toetsen worden nageleefd. Belangrijk hier is dat het niveau van de toetsen aansluit op het niveau van de lessen en de leerlijnen in de periodes (betere toetsen geeft ook betere lessen) en deze toetsen meer ondersteunend voor de determinatie zijn.

Dit toetsingsbeleid is bedoeld als een visiedocument dat richting geeft. Om ook daadwerkelijk stappen te kunnen nemen zijn sommige onderdelen van het toetsingsbeleid zoals OBIT vrij specifiek beschreven. Het is de bedoeling dat het werken met OBIT een toegevoegde waarde heeft bij het maken van toetsen en bij het determineren.

In schooljaar 2015-2016 is het gebruik van OBIT geëvalueerd. Nog niet alle toetsen worden met behulp van OBIT gemaakt en dit zal verder uitgebouwd worden in schooljaar 2016-2017. Vanaf schooljaar 2016-2017 zal de organisatie rondom toetsing veranderen. Deze veranderingen zijn opgenomen in dit vernieuwde beleid en zullen in juni 2017 geëvalueerd worden.

1. WAAROM TOETSING

Toetsing is onderdeel van het totale leerproces van de leerling en heeft een direct verband met leerstof en lesinhoud.

Toetsing is een belangrijk middel om te komen tot een zo goed mogelijke determinatie. Leerdoelen, lesinhoud (leeractiviteit en werkvormen), toetsing en evaluatie vormen samen een organisch geheel. Dat hele proces valt uiteen in drie onderdelen:

1. De leerdoelen onze basis

Kerdoelen onderbouw/ omschrijving examenstof / PTA:

Als we weten waar we naartoe werken, kunnen we een weg uitstippelen die naar het gewenste doel leidt.

Leerdoelen per periode:

Opgedeeld in eenheden van 8 of 9 weken formuleren we doelen die uiteindelijk moeten leiden naar een succesvolle overgang, determinatie en eindexamen.

2. De weg naar het leerdoel

Lesstof / lesinhoud:

Aan de leerdoelen zit lesinhoud gekoppeld waarmee leerlingen de gestelde leerdoelen bereiken. Werkvormen stimuleren de leeractiviteiten.

Toetsing:

Door middel van toetsing (proeven en opdrachten) krijgen zowel de leerling als de docent zicht op het al dan niet gehaald hebben van de gestelde leerdoelen.

Nabespreking/evaluatie:

Zicht krijgen op je fouten en het waarom daarvan, dragen bij aan het totale leerproces en geven inhoud aan reflectie en zelfadvies.

Reflectie:

Terug kijken en vooruit kijken: een concreet beeld ontwikkelen van het eigen leerproces door de leerling.

3. Monitoren van toetsen

Toetsanalyse

Door analyse van proeven krijgt de docent zicht op de kwaliteit van de gemaakte proeven. Daarnaast kan hiermee de relatie tussen leerdoelen, lesstof en toets zichtbaar gemaakt worden en ontstaat zicht op de verhouding tussen de verschillende typen vragen die gesteld worden (OBIT zie 1. Inhoud). In alle gevallen levert analyse een bijdrage aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.

Normering/determinatie:

Normering en determinatie vloeien voort uit de behaalde resultaten en de weging die daaraan gegeven wordt. Tevens kan hiermee de schoolbrede afstemming worden gegarandeerd.

1.1. TWEE FUNCTIES VAN TOETSEN

Met toetsen wordt elke vorm van toetsing bedoeld, zowel mondeling als schriftelijk als luister/kijk als praktische opdracht.

Uitgaande van het gebruiksdoel van een toets (in het algemeen: onderwijskundig meetinstrument) kunnen twee categorieën onderscheiden worden:

1. *Meetinstrumenten die tot doel hebben de kwaliteit van de leerling te beoordelen.* Voldoet de leerling aan de gestelde norm? (Assessment OF learning.)
2. Sluit lesinhoud en gehanteerde werkvormen aan op leerdoelen en toetsing. (Assessment FOR learning.)

Het toetsingsbeleid omvat 4 gebieden, die hierna verder uitgewerkt zullen worden.

1. inhoud
2. organisatie en afname
3. beoordeling/normering/weging/analyse
4. transparantie voor zowel docent als leerling

1.2. INHOUD VAN EEN TOETS

Het opstellen van een kwalitatief goede toets.

Relatie leerdoelen en lesinhoud

Leerdoelen en lesinhoud hebben een aantoonbaar verband met de proeven die afgenomen worden. De leerdoelen op de leerlijn en de stof die tijdens de les behandeld wordt, hebben een voorspellende waarde voor wat er in een proef gevraagd wordt. Het is noodzakelijk om de proef/toets aan het begin van een periode klaar te hebben liggen.

Toetsvragen/toetsopdrachten zijn weloverwogen verdeeld over de leerdoelen die in een periode staan. De lesinhoud in een leerjaar is schoolbreed gelijk en daarmee ook de toetsinhoud.

OBIT

Vragen en opdrachten in toetsingsvormen zijn te rubriceren in vier leeractiviteiten: onthouden, begrijpen, integreren en toepassen (**OBIT**).

O nthouden	Gericht op herinneren, onthouden van informatie, je hoeft het niet te snappen.
B egrijpen	Gericht op het in eigen woorden weergeven wat de docent (c.q. het boek) heeft gezegd.

I ntegreren	Gericht op het verbinden van kennisdelen, vraagt meerdere denkstappen en het koppelen van gegevens.
T oepassen	Gericht op het gebruiken van kennis in een nieuwe, onvoorspelbare situatie, waarbij de denkstappen niet gegeven zijn.

Door het bewust hanteren van OBIT zijn we in staat de toetskwaliteit in de gaten te houden, te verbeteren en op niveau te houden.

In een schriftelijke-, mondelinge-, kijk- of luistertoets komen vragen en opdrachten voor, die alle vier deze leeractiviteiten omvatten. In een praktische toets zullen veelal opdrachten voorkomen die meer integreren en toepassen vragen, daarvoor is vooraf echter wel kennis.

Binnen elk vakkencluster zijn afspraken over de verhouding in toetsvragen tussen kennis (onthouden en begrijpen) en inzicht (integreren en toepassen). Hierbij is aantoonbaar dat vwo-proeven een hoger percentage integreren en toepassen bevatten, terwijl mavo-proeven een hoger percentage onthouden en begrijpen bevatten.

In het schooljaar 2015-2016 zijn alle proeven conform OBIT opgesteld.

Toetsmatrijs

Het hanteren van een toetsmatrijs maakt de verhouding tussen de vier typen leeractiviteiten inzichtelijk. Bijlage 2 bevat een toetsmatrijs die gehanteerd kan worden bij het analyseren en maken van een toets.

Drieniveaus: mavo, havo, vwo

In de onderbouw wordt de leerling beoordeeld op zijn/haar niveau. Het onderscheid tussen de niveaus gebeurt op inhoudelijke gronden, om duidelijk zicht te krijgen op het cognitieve niveau van de leerling.

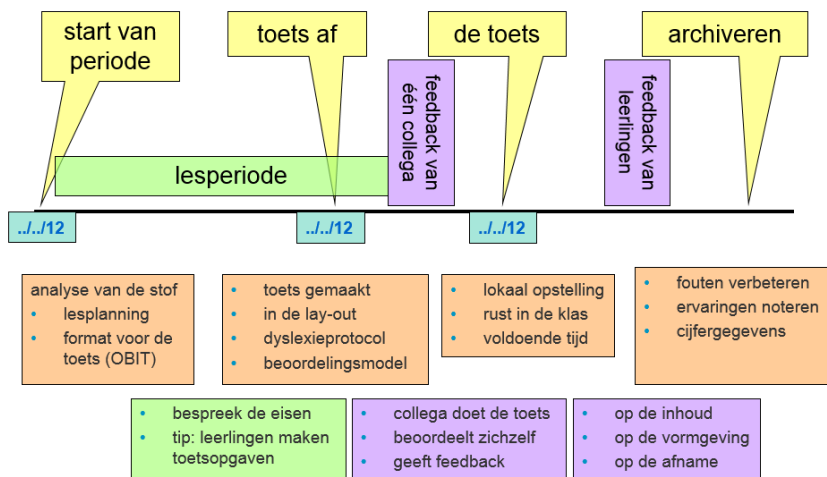
De docent zorgt dat de toets inhoudelijk aansluit bij de te halen referentieniveaus, kerndoelen en eindtermen die gelden voor zijn/haar vak.

Aansluiting onderbouw bovenbouw

Vakkenclusters dragen zorg voor een soepele overgang van de toetsing in de onderbouw naar de toetsing in de bovenbouw. Docenten in 3havo/vwo en 4 havo/vwo zorgen met elkaar voor aansluiting van zowel de inhoud als de manier van toetsing. Hetzelfde geldt voor docenten 2mavo en 3mavo. Docenten formuleren in de onderbouwproeven de vragen zo dat leerlingen voorbereid worden op de vraagstelling die zij in de bovenbouw zullen krijgen.

Kwaliteitsbewaking

Het maken van proeven/opdrachten is een verantwoordelijkheid van de vaksectie. Om de kwaliteit van een proef/toets te waarborgen (zowel aansluiting op leerdoelen als betrouwbaarheid en validiteit) heeft de docent voor de start van een periode de proef en het correctiemodel door een collega laten voorzien van feedback en is deze feedback verwerkt.

2. ORGANISATIE EN AFNAME

In het examenreglement zijn de regels vastgelegd omtrent de afname van toetsen en opdrachten (tijdsduur, aantal toetsen per dag, te gebruiken hulpmiddelen, maximale correctietijd, etc.) voor toetsen die vallen onder het schoolexamen. Onderstaande gaat met name over proeven in de onderbouw en deel-SE's in de bovenbouw.

Planning

De proef wordt door de docent ingepland in het periodeplan. De planning van de proef sluit aan bij het normtempo en geeft de leerling voldoende tijd om de proef voor te bereiden nadat de stof is afgerond.

De proef wordt uiterlijk op dit moment door de leerling gemaakt. Voor leerlingen die voorlopen op het normtempo is het toegestaan om de proef op een eerder tijdstip te maken.

Voor alles wat onder het PTA valt, geldt het examenreglement.

Per week geldt een maximum van 4 grote toetsen. Binnen de clusters wordt dit gewaarborgd door dit met de verschillende vaksecties af te stemmen welk vak in welke week een toets afneemt.

Toetslengte

Toetsen mogen in principe niet langer dan 50 minuten duren, zodat ook de leerlingen die recht op verlenging hebben de toets binnen één lesuur kunnen afronden. Leerlingen mogen maar 1 lesuur over een toets doen. Leerlingen die recht hebben op tijdsverleningen hebben recht op 20% extra tijd, dit betekent op een toets van 50 minuten 10 minuten extra.

Toetsfrequentie

Voor elk vak wordt minimaal één grote proef per periode ingepland. Het is ook mogelijk kleine proeven af te nemen. Het onderscheid tussen grote en kleine toetsen wordt bepaald door de voorbereidingstijd voor de leerling en de weging die de toets krijgt, waarbij een grote toets meer voorbereidingstijd vraagt en een grotere weging krijgt. In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat een grote toets maximaal 50 minuten duurt, terwijl een kleine toets maximaal 30 minuten duurt.

De frequentie en vorm/lengte/voorbereidingstijd van toetsen worden bepaald door het programma van het vak, niet andersom.

Er gelden de volgende maxima per vak per periode

- 2 grote toetsen, 1 kleine toetsen, of
- 1 grote toets, 3 kleine toetsen

Digitale toetsing

Op diverse fronten kan digitale toetsing een meerwaarde bieden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het gebruik van multimedia (beeld, geluid, video). Tevens kan digitaal toetsen tijds winst opleveren, bijvoorbeeld bij meerkeuze vragen. Op dit moment wordt op het MLF nog weinig digitaal getoetst.

Eerlijke toetsing

Een proef/opdracht is het middel om te kunnen beoordelen of de doelen gehaald zijn (assessment of learning) en of de weg daar naartoe (assessment for learning) de juiste was. In de praktijk van het MLF is het van het grootste belang dat de docent erop toe ziet dat de leerling alleen zit als de toets gemaakt wordt. Daarnaast is het niet toegestaan dat een leerling elektronische apparaten (anders dan toegestane hulpmiddelen) op of bij zich draagt. Om fraude te voorkomen, is het nodig meerdere versies van dezelfde proef/opdracht te gebruiken.

Examenstof in schoolexamens

Het is noodzakelijk dat onderdelen van examenstof ook worden getoetst in de schoolexamens. Het is niet de bedoeling dat een SE geheel of bijna geheel uit letterlijke CE-opgaven bestaan. Het is belangrijk om de wijze en de inhoud van toetsen van het CE onderdeel te laten zijn van de SE's. Neem om te voorkomen dat leerlingen cijfers halen die niet representatief zijn voor hun niveau, omdat ze letterlijk antwoordmodellen uit het hoofd hebben geleerd, daarom de volgende richtlijnen in acht:

- Let er bij gebruik van bestaande CE-opgaven op dat de toets nooit geheel uit bestaande opgaven bestaat die uit hetzelfde examen afkomstig zijn.
- Probeer indien mogelijk de vragen net anders te maken.

3. BEOORDELING, NORMERING EN WEGING

Herkansingen

De herkansingen van PTA onderdelen gaan conform het examenreglement.

Gedurende het schooljaar zijn er drie herkansingsmomenten. Tijdens de herkansingsmomenten is er mogelijkheid om een beperkt aantal proeven uit de voorafgaande periode te herkansen. De herkansingsmomenten staan in de jaaragenda en zijn gekoppeld aan de verslagperiodes.

Voor leerjaar 1, 2 en 4V geldt: voor maximaal twee vakken een herkansing per verslagperiode 1,2,3.

Voor leerjaar 3hv geldt: voor maximaal drie vakken een herkansing per verslagperiode 1,2,3.

Herkansen van een proef op een herkansingsmoment kan onder de volgende voorwaarden:

- De proef is herkansbaar (aangegeven in de periodeplanner)
- De leerling heeft gereflecteerd op de proef en dit besproken met de docent.
- De leerling heeft het werk ter voorbereiding op de herkansing gemaakt

Nakijktijd

Een toets dient zo snel mogelijk, maar maximaal binnen 5 lesdagen (van de leerlingen), te zijn nagekeken.

Normering en weging, vergelijkingsmateriaal

Op het MLF werken wij in leerjaar 1 en 2 en klas 3hv met beoordelingsschalen waarbij een A, B en C voldoende zijn en een D en E onvoldoende.

Docenten zorgen er met hun normering voor dat een voldoende resultaat ook echt beoordeeld wordt met minimaal een C.

Waar met letters wordt gewerkt, worden geen cijfers gegeven of gecommuniceerd naar leerlingen.

De normering of de procedure die leidt tot normering van een toets wordt vooraf, door de docenten, vastgesteld.

Iedere docent analyseert na het afnemen van de proef de resultaten. Blijkt na het afnemen van de toets dat de scores teveel afwijken van de verwachting, dan kan de norm worden bijgesteld. Hiervoor is vergelijkingsmateriaal nodig. Er kunnen enkele klassen met elkaar vergeleken worden, er kunnen ook vergelijkbare toetsen / opdrachten uit vorige schooljaren naast gelegd worden. Normering en weging gebeurt altijd in overleg met vakcollega's.

De norm wordt per proef door een vak- of leergebied schoolbreed afgesproken.

Voor elke proef wordt een weging vastgesteld. Deze weging wordt bij de proef genoteerd in het administratiesysteem.

Beoordeling praktische opdrachten

Voor leerjaar 1 en klas 3hv: zie boven.

Voor bovenbouw: zie het examenreglement.

Voor alle praktische opdrachten geldt dat het voor leerlingen voldoende duidelijk is wat van ze verwacht wordt en waar ze op beoordeeld worden.

Toetsanalyse

Elk cluster waakt over de kwaliteit van de toetsing. Het is van belang dat een docent foutenanalyses maakt op zowel leerling niveau als op overstijgend niveau met collega's. Toetsanalyse is hiervoor een zinvol middel. Zo kan bijvoorbeeld de determinerende waarde van de gestelde vragen in een proef gemeten worden. Ook kan de relatie tussen de behandelde leerstof en de in de proef gestelde vragen geanalyseerd worden, of de validiteit van een proef gemeten worden. Hiervoor zijn diverse analyse instrumenten ontwikkeld.

Reflecteren: een leeractiviteit

Het reflecteren op een proef/opdracht is een leeractiviteit. Elke proef/opdracht wordt nabesproken met de leerlingen. Dit kan op verschillende manieren plaats vinden. Assessment of learning (leerdoelen behaald?) en assessment FOR learning (juiste leeractiviteiten aangeboord?) kunnen hierin houvast bieden. Vaksecties maken met elkaar afspraken over de manieren waarop proeven/opdrachten worden ingezet in het leerproces. De docent geeft de leerling inzage in beoordeling en normering van gemaakt werk. Ook zorgt de docent voor inzicht in het onderscheid tussen kennis en inzicht.

4. TRANSPARANTIE

Gewicht vragen, pagina's en duur zichtbaar

Tijdens het maken van een toets / uitvoeren van een opdracht heeft de leerling zicht op het aantal punten dat per onderdeel gescoord kan worden, zodat de leerling vooraf kan zien welk gewicht een onderdeel heeft. Dit stelt de leerling in staat om strategisch met de toetsvragen / opdrachten om te gaan.

Voor SE's geldt dat wordt aangegeven uit hoeveel pagina's het SE bestaat, het aantal te behalen punten per vraag en hoe lang deze duurt.

Lay-out

Onderzoek heeft uitgewezen dat het lettertype Arial 12 pt het meest geschikt is bij het opmaken van een toets. Ook voor leerlingen met dyslexie is dit het duidelijkste lettertype. Daarom gebruiken we dit lettertype en grootte voor toetsvragen. De Centrale Eindexamens worden ook aangeleverd in Arial 12.

Verklaring behaalde resultaten

Leerlingen kunnen verklaren op basis waarvan een bepaald resultaat behaald is. De docent maakt altijd duidelijk welke vragen betrekking hebben op kennis en welke op inzicht. Er zijn diverse mogelijkheden om dit te realiseren:

- Met behulp van het ingevulde reflectieformulier wordt de proef met de docent nabesproken.
- Tijdens de nabespreking maakt de leerling aantekeningen.
- De leerling noteert op een reflectieformulier de oorzaken van het behaalde resultaat.
- Elk cluster beschikt over reflectieformulieren.

Vakken/docenten maken hierin een eigen afweging.

Digitale toetsopslag

Elk cluster heeft een centrale plaats op It's learning waar alle toetsen / opdrachten worden opgeslagen. Alle leden van de sectie hebben toegang tot deze centrale plaats.

Bijlage 1 OBIT voorbeeldvragen

OBIT concreet in voorbeeldvragen

Vier typen leeractiviteiten dan wel toetsvragen
(OBIT: Onthouden, Begrijpen, Integreren, Toepassen).
Voorbeelden van vragen naar aanleiding van het sprookje van Roodkapje.

Type 1 Onthouden

(Gericht op herinneren, onthouden van informatie, je hoeft het niet te snappen.)

Wat wilde Roodkapje bij oma doen?
Waar ontmoette Roodkapje de wolf?
Waarvoor waren volgens de wolf zijn grote oren?

Type 2 Begrijpen

(Gericht op het in eigen woorden weergeven wat de docent (c.q. het boek) heeft gezegd.)

Vertel in eigen woorden wat een kapje is.
Wat voor soort meisje was Roodkapje?

Type 3 Integreren

(Gericht op het verbinden van kennisdelen, vraagt meerdere denkstappen en het koppelen van gegevens.)

In welke opzicht lijkt de moeder van Roodkapje op jouw moeder?
In welk opzicht is ze verschillend?
Welke gedeelten van het sprookje zijn gebaseerd op geloven?
Welke delen van het verhaal zouden werkelijk gebeurd kunnen zijn?

Type 4 Toepassen

(Gericht op het gebruiken van kennis in een nieuwe, onvoorspelbare situatie, waarbij de denkstappen niet gegeven zijn.)

Maak een stripverhaal waarin één deel van het verhaal afwijkt van het sprookje en laat de anderen ontdekken of ze het kunnen vinden.

Wat denk je dat de wolf gedaan zou hebben wanneer grootmoeder niet ziek geweest zou zijn?

Een opvatting van sommige mensen is dat sprookjes niets met de werkelijkheid te maken hebben, dat het fantasieën zijn. Een andere opvatting is dat sprookjes een metafoor zijn voor de werkelijkheid. Wat is jouw opvatting? Beargumenteer die. Geef voorbeelden van andere sprookjes en hun (gebrek aan) relatie met de werkelijkheid. Of pas het sprookje van Roodkapje zo aan dat het wel een afspiegeling is van de werkelijkheid.

www.willemdenijs.nl

Bijlage 2 Toetsmatrijs

PROEFANALYSE FORMULIER

vraag→ leerdoel ↓	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O					B		O	I	
2			O			T	T			
3		B			I					
4				I						B

Onthouden 3x

Begrijpen 3x

Integreren 3x

Toepassen 2x

vraag→ OBIT ↓	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Onthouden	x		x			x			x	
Begrijpen		x	x	x	x					x
Integreren					x				x	
Toepassen							x	x		x

Onthouden 4x

Begrijpen 5x

Integreren 2x

Toepassen 3x